

مشرق و هم مغرب قوله	
اینک بطرف گلشن و بستان همی روی	با بندگان سمنند سعادت بزیران
سمنند اسپ قوله	
اے ملهمی که در صف قدوس بیان قدس	فیضی رسد بخاطر پاکت زمان زمان
قدسیان فرشتگان و روحانیان قدس پاک و نام بیابان بطرف بیت المقدس زمان زمان ساعده فاعده قصیده	
ز دلبری توان لاف زو باسانی	هزار نکتہ و نیکار هست نادانی
<p>خاتم بفتح و کسرتا انگشتری سمنند اسپ تند تیز گاه وقت طراز نقش و نگار و علم و جامه و نام شهر بیت حدیثین بسیط فراخ پایه مرتبه مسالک راه کزو بیان فرشتگان نزدیک صریح بانگ لگام و بانگ در مرقم و تحت و تعلین و پنج سبدان اند ۱۲ من ابراهیم شاه سوا یق الودین تبارک الله بزگرتند اصواعق جمع صاعقه سخط ناخستونی شقایق لاله نعمانی نعمان قسم از لاله که آرا لاله نعمان گویند روح بغم جان و عیبه و بفتح باد خنک خوش آینده و روز خوش رحمت و آسانی و بخشایش و بوسه خوش ریحانی بفتح بوستان بان گل فروش ۱۲ من ابراهیم شاه منجذب کشیده شده از جذبهای سبحانی الجذبه من جذبات الحق توازی عمل تعلین شبان جمع شیطانی لقیبا ذیل و من خطر ریحانی قسم از خطوط سبده مدایح مدح تره جمع بسند</p>	
اے واده بیاد و دستداری	این بود و خا و عهد و یاری
گفتم مگر از سر ترسم	دست از ستم و جفا بداری
مگر شاید ترحم هر بانی قوله	
بیشک دل ماه و خورگبیرد	گر سوسه فلک سد نفیسم
خور آفتاب نفیر آواز قوله	
نموان بقلم نوشت شوقش	گر پیر فلک شود و بیسم
و بیرون بسنده قوله	
وارم سر آنکه همچو سعدی	بمشینم و صبر پیش گیرم

این قصیده
نسخ خطی
بیت

سرخیاں قولہ

اے ساقی ازان مے شہانہ	در وہ دوسہ جام عاشقانہ
-----------------------	------------------------

مے شہانہ مے درشین جام عاشقانہ جام پرومالا مال قولہ

اے مطرب ما تو نینز یکدم	مگزار ز کف و ف و چہسانہ
-------------------------	-------------------------

چغانہ نام سازے کہ سر مند گویند قولہ

برگوے بیاد وصل جانان	چون عود بسوز دل ترانہ
----------------------	-----------------------

عود نام جو بیت خوشبو کہے سوز ترانہ نوسے از سوز قولہ

دیریت کہ آتش عنیم دل	در سینہ ہمیشہ زبانہ
----------------------	---------------------

دیر است مدیت زبانہ شعلہ آتش قولہ

چون نیست ہیچ گونہ پیدا	دریای فراق را کرانہ
------------------------	---------------------

کرانہ انتہا قولہ

اے غیرت لعبت ان طناز	برقع ز رخ چومہ بر انداز
----------------------	-------------------------

طناز خندہ و سحرگی کنندہ بر انداز دور کن قولہ

تامن ز سر جہان بجلی	برخیزم و تو بہ شکم باز
---------------------	------------------------

بجلی من کل الوجہ قولہ

اے دوست نہر ہزار ویدہ	شد فاش میان مرغان راز
-----------------------	-----------------------

فاش آشکارا قولہ

سرمایہ عمر واد بر باد	ہر کو بگنم تو گشت و مساز
-----------------------	--------------------------

و مساز ہمدم و محب قولہ

در آتش عشق و محم عنیم	اے سوز دل جو عود سے ساز
-----------------------	-------------------------

مجر عود سوز قولہ

حالی چون پیدہ مرادست	بوسیدن پائے آن سرفراز
----------------------	-----------------------

ہمسر لکے الحال نپیدہ مرادست میسنے شود۔

از عارض تو مجلس مر شام	است سرو سمن بر گل اندام
سمن نام گل قوله	
قانع شده ام بهر نا کام	چون کام نشد بسعی حاصل
کام مقصد نا کام لاچار قوله	
تا خود بجبار رسد انجام	ماییم و غنیم فراق حاسله
سراپ انجام آخر کار قوله	
سوز غنیم تست سازگارم	شادم به غنمت که در به حال
سازگارم سازنده کار من قوله	
عشق توانی و محرم دل	است ز غنیم تو هر سبیل
انیس الفت بنده ترجیع بند	
جز باده میار پیش ناستخی	ساقی اگر ت هوای ماهی
هی بفتح هست و بیخه ناکید وز جریم آید قوله	
می آمد و خلق شهر از سقے	سلطان صفت آن بخت پریش
صفت مانند و ش مانند قوله	
کونین نگر عشق لایسته	بادر در آهوی در مان
ز عشق لاشی پیش عشق هیچ قوله	
وز شرم روان عارضش خوسے	مردم بنگران برش خویش
بنگران مشتاق و زربنده خوی عرق با بجان آنکه تمام بقمار در باز و بجز نایه قوله	
در خور و زخت بیان ندارد	حیران شده ام که هیچ وصفی
در خور لائق - قوله	
بیدان بقین که جان ندارد	هر دل که ندارد ز جان دوست
جان ندارد و بیان ست لایفغ و مرده منتظم آراسته قوله	
گلستان بوستان دین مست	نوباده خاندان ملک مست
نوباده درخت نورسته قوله	
تابنده چون نورش از چین است	آثار و دلائل سعادت

آمار نشان و لاکل مع لیل تابنده روشن نورش شین معنی او آئین بی با قول	
در خاتم قدر او نهفت	فیروزه چرخ چون نگین بست
خاتم بفتح و کسر گشتی قول	
بر نام تو مهر کرده گردون	منشور او امر و نواهی
منشور فرمان قول	
اس خلعت ملک بر تو زیبا	وے غره دولت از تو غسرا
غره سپیدی رسا سپ و پیشانی و بزرگی غرار روشن قول	
بر قامت حشمت تو کوتاه	این اطلس نیکیون والا
اطلس نیکیون والا آسمان قول	
نگذشت صدای صیت عدلت	از سقت نهم رواق خضرا
رواق خضرا آسمان قول	
بر شادی مجلس تو ناهید	هر لحظه کشیده جام صہبا
ناہید زہرہ صہبا شراب قول	
از ہر قبولیت ازین گوش	لولوے خوشاب گشته لا لا
ازین گوش یعنی بندگی و خدمت گاری و فرمانبرداری بطوع و رغبت لا لا علام درخشندہ و این در صفت جز لولوے استعمال پیشہ قول	
در قصر تو چرخ آستانی	کیوان بہ در تو پاسبانی
کیوان ستارہ زحل قول	
توفیق رسیق در بینت	تا کید ندیم در بشارت
بینت است تا کید استواری ندیم ہم نشین قول	
نصرت کہ مباد از تو خالی	در رزم کیسند و ستیارت
وست یا بسیاری ہندہ پرودہ دار در بان محس	
در عشق تو اسے صمغ چنانم - بیہات انوس شاہباز باز سپید انگار بدان غیر عرب	
رازک دتا جیک گویند خیل گروہ سہیل ستارہ کہ از طرف بین آید ساقی نامہ	
بیات نامہ را قلم در کشیم	زستی بعالم علم در کشیم

ز جام و مادم و سے دم ز نیم	زے آب بر آتش غم ز نیم
و مادم و سیدم قوله	
ازین واکه دیر بادے مفاک	برفتند ویر وند حسرت بچاک
واکله و نیا قوله	
درینجا جوانی که بر باد شد	خنک آنکه از عالم آزاد شد
خنک خوش قوله	
سبک باش و رطلے گرانم بده	و گرنفانش نتوان نهانم بده
رطل پیمانہ قوله	
بدہ ساقی آن آب آتش خواص	کز ان بلکه یا بزم ز آتش خلاص
آب آتش خواص شراب قوله	
بدین سبف نہ پایہ شش واق	توان زد بیک جام مورچا طاق
چا طاق نوسے از طعام مخصوص بمطبخ و خیمہ راوٹی قوله	
بدہ ساقی آن جوہر روح را	دواسے دل ریش مجروح را
آن جوہر روح کتابہ از شراب قوله	
خدا بجام لا تخش فنت الجناح	کہ در باغ جنت بودے بساح
بگیر جام و ترس درین کہ کتابہ است قوله	
بدہ ساقی آن بادہ روح بخش	بدہ تاشینیم بر پشت رخش
رخش نام اسپرستم قوله	
تمتن صفت رو بیدان کنم	بکام دل آہنگ حج لان کنم
تمتن رستم قوله	
درین خون نشان عرصہ رستخیز	تو خون صراحی بساغر بریز
خون صراحی شراب قوله	
بیا ساقی ازین مکن سرکشی	کہ از خاکی آخرنہ از آشتی

از خاک مینی از آدمی نه از آتشی نه دیوسے قوله

بیاساقی آن باوہ لعل و صاف	بدہ تاکے این شید ترویرلاف
---------------------------	---------------------------

شید مکر ترویردوغ قوله

از تبیغ و خسر قہ ملولم مدام	منے رہن کن ہر دورا والسلاام
-----------------------------	-----------------------------

رہن گرد قوله

بمن ہ کہ کیش زندان مست	چہ آتش پرست چہ نیا پرست
------------------------	-------------------------

یعنی بت پرستان از نجیب مکن زنار داران را نکو ہش مکن کہ ایشان عبد الصائم اند و تو عبد لدنیار و در ہی رنگ تیرگی تلافی عوض قداک کا ویانی علم علم فریون و آن از چرمی بود و آن را مبارک شمرده و بجای پوشیدہ لعل و جواہر در آن زیادہ کردہ و عند عمر رض چون خراسان فتح شد بشارت آمدہ امیر المؤمنین آنرا قسمت نمود و بنوا بدید صیقل کند و بیہم تاج باز کشادہ آب اندیشہ سوز شراب گرگ پیریمان آن بکر مستورست شراب رو و پس جو آب تارا بریشم ۱۲ من ابراہیم شاہی معنی نامہ

معنی کجانی بگلہانگ رود	بیاد آور آن خسروانی سرود
------------------------	--------------------------

پروین نام پسر ہر مزین نوشیروان کہ ایوان کسے کہ نامرتب بود مرتب کرد و تاجے کہ داشت بود شخصت من مرصع جواہر نفیس و تختش از عاج و سلج و بککل و مرصع بود شکل اقالیم زمین و فلک البروج در شبت کردہ و آنرا بطاقے در آورده و بر طلسمے بود از شیر و گوزن سریر بر و طاسے و غلولہ کم از گوے چون یک ساعت گذشتی آن گوے از وہان شیر و طاس افتادی و او را چاروست فرمش بود کہ بہر دستے فصلی از فصول سال نگاشته و شطر بخش یکطرف از یا قوت و طرفے از زمرد ترا سفیدہ بودند و ندے داشت کہ یکجا نمیش از بسد و روم از فیروزہ بالیشم ترکیب کردہ او را دوست شمشک زرافشان بود چون بار وادی ازان زر بہست صورتہاے خواب ساختی و شکستی و خوانش مرصع جواہر نفیس کا سہاے زد و سبز و اورا گنج با و آورد و گنج سرد و گنج میہ خسروی و گنج افراسیاب و گنج سوختہ و گنج شا و آورد و نیز پیل سفید داشت بزرگتر از ہمہ پیلان از غایت سفیدی بدخشیدی و پارہ بدونکیسا و طربان او بودند و شیرین زن و معشوقہ او بود و شکر و زن نوید او از فرودہ و رو و بغیر از این در حدیث بود و از ملائک استغفار و از موسسان عا و از بہائم

طیور تبیع ۱۲ من ابراهیم شاہی اصول نام نولے آہنگ آواز خنیا کر مطرب سرد نام پیرہ
 چنگی زندہ رہے زن سڑے بر گوار غنوں نام سازے از وضع افلاطون عود نام چبے
 خوشبو نو آئین خوش نونی سازے پرواز بنواز چارہ ساز سازندہ عسراق نام سرد
 زندہ رود نام جوے بریط صراحی بصوت بط و اراسے دارندہ وہیم تاج بہین بہترین تکمین
 بزرگی و مرتبہ اورنگ تخت تن آسانی آرام و آسائش ولی نعمت مری اسماء حسنہ
 و شد الاسما بحسنہ فادعوه بہا مریع جاے چرین جدی بزغالہ شور گاو و نیز نامہاے بروج اند
 تہمتن رستم نبر و جنگ منوچہر نام پسر نبیہ دختر بن ابرج بن فسریدون خلف نرند فرنگ
 نام لایت مہراج نام بادشاہ ترک ترکستان ہند و چاکر و شاق خانہ نطق کمر بند ہمایون
 مبارک صفت مانند آئین رسم و نہاد کشف ظاہر کنار انتہا شہا اسے بادشاہ شمیم
 گرانمایہ نوش مشیرین و آب حیات مشنوی

الا اے آہوے وحشی کجائی | مرابا تست چندین آشنائی | بیار

الادانا و آگا ہاں قولہ

کہ سے بیغم درین دشت مشوش | چرا گاہے ندام خرم و خوش

مشوش نظرناک دشت مشوش دُنیا قولہ

مگر دست عطا پرورون آمد | کہ فالمل لا تذرنی فرداً آمد

لا تذرنی فرداً مگذار مرا تنہا قولہ

کہ اے سالک چہ انبانہ داری | بیاد اے بنہ گردانہ داری

انبانہ رخت و بال عذاب تاک دخت انگور پر و از امار از پرداختن و پروازندہ طس سروش
 مشام مغز باف با منڈہ سرفتنہ وارد و گرو زگار۔ زند نام کتاب تصنیف ابرہیم شہ
 و شرح آن پازند و قیل صحف ابرہیم و آتش نہ کہ حقیق گویند و نام وزیر سہراب بن رستم
 کہ آزار ندرزم ہم گفتند و سلم نام پسر بزرگ فریدون بن آبتین کہ تور و ایرج از و خور بود
 شیدہ نام پسر افراسیاب کہ بشنگ نام داشت نام علیے کہ شاگرد سمنار بود و بہرام گور را بہفت گنبد
 بہفت نگ ماختہ سہراے سبج سہراے عاریتی و دنیسا نوشیروان نام بادشاہ ایران

که تولد حضرت رسالت در زمان اوست و او فردی حکیم را که صاحب منصب با اختیار بود با هشتاد و نه
 که متابع او بود کشته شده و آنکه دنیاچی نام قبیله از عرب و هم سر و آه نویدگار و نویشان عاشقان
 خمار بفتح و لشد سیرش باره سرفک نفس روان جان فی الحال حقه سب ز فلک مهر باز
 رفا باز بهرام نام پادشاه طوس نام پادشاه هزاره ششدر دنیا تا کام لاجار حیل
 کوچ طباشیر نام و طباشیر صبح روشنی بیست و شش هفت پر کار هفت فلک

هر که آمد در حبان پر ز شور | عاقبت میبایدش فتن بگور

این کاخ سنج عاریتی خان خانه و کاروانسرایه ایدل مجوسه منصب دنیا که
 بیخ نیست - عزل تغیری عمل خدمت شهنشاه اختران آفتاب حمل نام بیخ جدی نام بیخ
 و لو نام بیخ ز حمل نام بیخ مسیح عیسی و حل کیچر ه فساد چرخ نه نیم و شش و نیم ه نور -
 سور عروسی و ضیافت و همانی تطهیر و شادی و شاد و دیوار حصار نهاد روشی دل منه
 برونی و اسباب او - غسل شهزین دوکان دنیا رطب خرماکر و نان پهلوان ه
 دوش با عقل و سخن بودم - کشف ظاهر و دم فریب بند قید خیال بلال گسیری ه
 آن کیست کو ب حضرت سلطان او کند - حیرت عنی و اریح خیال دارم و حق الله بحمل
 له مخربا و بر زقه من حیث کلا محتسب اقتباس از نایه قرآنی است و لفظ مخربا ه
 افزونی بیت مخدوق شده یعنی کسی که نرسد خدا را گردان آن خدا را بر او جان بر آمدن
 و دوزی رها و را از جانے که نپندار ه بود همتری چو دست دهد دست همی آید
 ملون بکارنگ شاه هر موز شاه هر موز و نام شهرت در فارس ه درین محنت ه
 تا که بوی دوست بنشینم - محنت سرد دنیا که جانست یک بیفتا نگاشت و
 و ندان کنایه از تحیر در کار و بارے که آن پذیرفته دریافت آن معدوم سر سر زانو کتابه
 از فکر خود بحکال نقصان است ه

ایا اطار فرخ بیا و مرده دولت | عیسی الایم ان بجمعین ما کالذی کانوا

طاف فرخ ملک الموت مرده دولت پیغام ملک البیاض عیسی یعنی قرب ایام روزان در جمعین
 جمع مؤنث غائب فعل مضارع معلوم از جمع رجع رجع رجع بازن شدن الندم و الندامه پشیمان

شدن و کاف حرف تشبیه است الذی اسم اشارت معنی آنوقت که رفت از ایشان بغارت کانوا صیغه جمع مذکر فاعل ماضی معروف معنی آنست که درین ظلمت سرس و نیاتابگی گفت و شنفت صفات دوست نشینم گوی از تخیر در کار و بار خود و تحریر نایافت مطلوب نو کار خود نگشت بدندان نهادن گزینم و گوی از تفکر در خود دور و دوست بر سر زانو نشینم بیاسی ملک الموت فرود دوست که پیغام حضرت احدیت است بیارتا خوشان و شادان مصافحه نمایم و از روزگار قریب است که ایام فراق از روی ندامت و پشیمانی مکرر میچون ایاسی که بوده اند پیش از آن کمال شامانی ای بر این که بالا مذکور شد بیاید و ایام فراق بسراید و روزها وصال در آید

بنام الصمد حضرت نهانی الاله سرحان | و طار العقل اذ عنی عین الوزن عریان

صفت صیغه واحد مؤنث غائب فعل ماضی معلوم من عمل بحل یعنی باز کشادن اسد جمع اسد اینجا کنایه از دواعی شهوات است که ایجاب آن مورث آفات است سرحان گرگ طار صیغه فاعله کاف فاعل ماضی معلوم از طار بطیر طیر یعنی پریدن اذ عن یعنی بفتح همزه و سکون ذال و کسر عین واحد مذکر امر مخاطب بودن اذ عن یعنی از عانا یعنی کردن نهادن و یای متکلم وزن سنجیدن عریان برهنه شدن در اینجا معنی عاریت که اتیان مصدر یعنی فاعل در کلام نصحا بسیار است معنی آنست که بنامی صبر از آن هنگام که از هم کشاده شد در بخت گشت مرا عشق از دواعی شهوت باز داشت برید عقل و دانش که حاجب سلوک بود مرا از سلوک آن طریق منع میفرمود مطیع شوی طار فرخ یعنی سنجیدن و حقیقه در یافتن معنی بیایا یعنی که بسنج دریافت حقیقه را در آنحال که عاری و برهنه از مخالفت محاسنست من سشیدا خون مرا در یافتی و اطلاق حقیقت من شناخته که خواستش من مرتبه خود کمال رسانده و خلاف محبت را در من اثر نمانده باید که مطیع من شوی و از مخالفت و محاسنست من عاری میگروی و نیز از معنی وقت کما قال الله تانی اثنین از هماغه الغار و هنی جار و مجرور بود متعلق بفرمان برسم سابق مصدر یعنی فاعل و این عریان خبر مبتدایه مقدمه و تقدیر کلام چنین سزد و سعاد طار العقل لئذ هو عریان عین یعنی الوزن و معنی چنین شود او بختیم بصیرت مراد یافت که از تصرف او دورم و از سنجیدن تا بر عقل هنگام که آن عاقل عارف است از چنین یعنی سنجیدن او مجبورم از من برید و جدا گردید

سوال
از کلام خواجگان
من شود که در عمل از
توجه نیست و حال
و نظایر آنست که
است جواب
آنست که چون عریان
گایم شوی باز
بوند که عریان
بزند و چون عریان
بوار و کفر و تقوی
و عریان سبب ما جاده
و عریان سبب ما جاده
و از وقت از عریان
زبونی حال سابق
عریان متعلق شود

آنکه ده با هفت نیم آورد پس سود نکرد | فرستت باو که هفت نیم با ده می کنی

در معانی این بیت وجوه بسیارست اول آنکه یعنی که مدح من آنکه از کمال خویش نقصان و ذلالت و
 رانینیا بدل کرد و بظلم و تعدی از بهر حصول مال یا پنهان پس سود نکرد اگر چه بدانش خود در سود است کما قال الله و محسبوا انهم
 یحسون منتفعا تر این در تعالی عمر زیاد گردانان که همیشه از نزول بعروج توجه آری دنیا را طلبت نیامی آری در مرضیت
 حق میکوشی و لباس مصنوع بصنعت اسد پوشی چنانچه در ایات آینده خود گوید و و م آنکه بمرتب کمال
 رسیده بهدایت ناقصان روس آورد و همت خود توجه ایشان گماشت پس سود نکرد بلکه در
 غبن آورد اگر چه نزد اهل شریع هدایت ناقصان امر است عظیم اما چون از عروج مرتبه خود بازماند
 پس غبن کرد کما قال من استوی یوماه فهو مغبون حق تعالی در عمر تو برکت کند که همیشه در تکمیل نفس ناطقه
 خود میکوشی سوم آنکه تلیف آنوقت استدعا میست نموده در آنوقت که غنیمت با بهتار بالشکر بیشتر تسخیر مالکش
 رونماده و هر اسع عظیم بر خلیفه مستول شده و لشکر خلیفه هفت و نیم هزار و لشکر غنیمت ده هزار
 خواجه بنور بصیرت دریافت این قطعه را بنوشت و کرامت خویش اظهار فرمود و در این فرست
 بحکم کم من فیه قلبه غلبت فیه کثیره باذن الله چهارم آنکه با هفت و نیم اراده کرده چون
 ده را با هفت و نیم ضرب کنیم هفتاد و پنج می شود و از آن کلمه عجیب گیریم که در شمار هفتاد و پنجست
 معنی آنکه در کمال دولت دنیا بی برزیر درستان نموده پس سود نکرد خدا عمر تو در گذر اتا که تو با وجود
 قلت مال برزیر درستان لباس عجیب می طرازی و متمدان رازیر دست بیساری در این خصیصه است
 حمیده کما قال الله التکبر مع التکبر من صدقه پنجم آنکه با دشاهان سابق نفوذ مضروب و وزنی را
 بهفت و نیم وزن می آوردند و خزاین را بدین وسیله پر میکردند چون نوبت ضرب سکه میبویج
 رسید علو همتش باز برافزونی آرمید و هفت و نیم از ماریده وزنی نرود خلق خدا بر فایهیت آورد
 چنانچه امیر خسرو در مدح باو شمه گوید که گرد و الاش ز روس کرم کردی که راد و عیار درم
 میوه که عیاری درش تا چه شد که ز سبب بودی که راسه شد کعب الغزال نام شراب
 و بتاسه و کعب الغزال بغیر لام همدین لغت است طبرزد و شکر سفید مشتری خریداری سی بند مهنی
 نداد هنده جاسوس و ارا المهن کف پناه طاب مشواه خوش باو جایگاه اولای قوت فوت نمیشد
 گردنده زرق و ریو کرد و ضرب

<p>بدان دلیل کہ القاص للعیب القاص زمانہ نیز براند کہ ابجروح قصاص</p>	<p>رخیم منکر شمار بود روزے چسند ز ریخت خون صراحی کے بکشتن او</p>
<p>رخیم مرد یک باریک و نرم آواز پس مراد از رخیم زاہد ظاہر است شمار میفروش مراد عارف کامل قاص چسندہ صراحی مراد عارف کامل جروح خشکی معنی آنست کہ زاہد ظاہر پرست مدنی منکر عارف بود و در انکارش سے بود بدینجہ کہ خوشہ چین مرغوشہ چین با دوست نمیدارد عاقبت الامر عرفان از زہادت غلبہ کرد و زہد را بقیدہ خود آورد و آنچه در باطن عارف بود و نوش کرد و از زہادت بر آرزو رکب عشق سر بر آورد و باطن عارف آشکوف کرد کہ عبارت از ریختن خون صراحی بود و کنایہ از معنی سزود چون خون صراحی ریخت در افشای اسرار او ریخت صاحبانہ کہ حضرت حق باشد بموجب تسبیح اللہ ہر فان اللہ ہرانا بکشتن آن رخیم اشارت نماید کہ ابجروح قصاص پس نہ کہ عشق و ریختن خوشن نیز ریختہ شود و کشتہ گردد کہ العشق اولہ حرق و آخرہ قتل و تلیح بقصدہ حسین منصور قاضی است کہ بخون منصور فتوی نموده او در زہد و تقوی بے نظیر بود لاجرم در تعصب نمود معنی آنست کہ قاضی ظاہر است چند گاہ انکار شیخ می نمود بعلکہ ہم پیشہ ہم پیشہ را دست نمیدارد و بہ تقریب سبیزہ در پیش سے آرد و شیخ بمرتبہ حقیقہ مستقر بود قاضی ہم دعوی حقیقہ سے نمود اینقدر مجاہدت ہم موجب انکار باشد تا نگ رفتہ رفتہ حکم کشتن داد و صاحب یعنی اند تعالی میفرماید کہ ابجروح قصاص یعنی ہر کہ بدگیرے آویزد خوش بریزد عاقبت تیغ بر آہنخہ گروسہ سرخیال رسد سزاوارست علمدارشان بر آ جنیبت کش خوار دار نیمبر نام قلعه خواجہ قنبر علی مرتضیٰ معنی</p>	
<p>باز اول از مادر و ہر اسے فرزند بے قلب اتی کہ چنین نقادی</p>	<p>با نصف اخیر شوہر شش پیوند چون حافظ اگر شوی رویش خورشند</p>
<p>معنی بیتے مادر و ہر عبارت از دین کہ مستملہ بحرین بحر شریعتہ و بحر طریقتہ و ہر دو اجزای وی آہند و از اجتماع این ہر دو دین تمامی میرسد و نصف اخیر شوہر شش اشارہ بطریقہ کہ والا ترین اجزای دوست معنی آنست بردار دل از دنیا سے دوست و نصیب آخر شوہر او پیوند کہ والا ترین اجزای دوست یعنی از ابنای دنیا و گذشتہ داخل اہل طریقہ شوہر اگر بنیندہ لی قلب خود را ندانی کہ اول ترین اجزای اورا چسندہ یعنی اجزای وجود را قلب بخنی و پریشان سازی و عناصر و حواس را بر ہی نیستداری</p>	

هرگز بدان پایه نرسی و آن لباس بقامت خود بطرازی و معنی معانی آنست که اول کلمه بر تحلیل
کنم بدو حرف ب در پس بس که در کار ما بود برداشتم و در بجای خود گذاشتم کلمه در اشارت میکند
بدان و ازان معنی آگهی میدهد پس دل از ما در هر معنی حرف میانه او را که حرف رسمی است اسے
شاد بهر چون بهر دو جمع شود مجموع او شرابا مییاست و نصف اخیر کلمه شوهرش پیوند گیسو تبارش
قلب کند آخر او را بعد آرند و حروف صمد بر پایان بر شراب شود که عشق است اگر کسی گوید
که حافظ تشخص بیخ نامے نفرمود و بیخ هم مثبت نگردد تا وقتی که نام مثبت تشخص معلوم نگردد و جواب
آنست که راح و شراب از عشق است با تفاق محبوب صوفیه خواجه نام از بیخست مثبت نگردد
که متفق علیہ این طائفه است معنای

نام بت من که من ز روشن خجل است	دو حرف از نظم حافظ هر خجل است
اول ششم جمی و قلبش روشن	وین طرفه ترا آنکه حجاب از ایش دل است

یعنی نام محبوب من که ماه از روی او شرمندگی خواست دو حرف از نظم حافظ بنده گوید و آن معنی
اول ششم حرف حجاب که الف و ح است و که قلبش روشن است باعتبارے که علامت قرابت
پس در نجوم پس آخر شد و چون جمله اجزا را قلب کنند یعنی را را بعد آرند حارا با آخر و الف را
قلب راه گردد و راح یعنی شراب که محبوب همه است مفتوح کشاده و سنگه قدرت
سودازده دیوانه آفتاب بگل اندودن نهان ساختن امرے که در غایت شهرت باشد
رهبان زاهد ترنایان و شرم نگین و مخمور این اشاره بشیرین و آن اشارت به تلخ -
تمام قسمت کننده لاله بازی مضاحک خنک آرنده زرق زریب خطریجان قس از خطوط

خاتمة الطبع

الحمد لله و المنته که درین زمان فرخ اقران کتاب مستطاب راحت روان و روح سسے به
بدن الشرح که هنوز بقالب طبع نیامده بود تصحیح تام و تنقیح مالا کلام با اهتمام حضرت امام محمد عبده
عفا عنه الصمد - ماه ربيع الاول ۱۳۳۳ هجری مطابق ماه جوزی ۱۳۱۵ شمسی در مطبع مجتبیای واقع در
طبع گردید - کاپی راست محفوظ -

<p>سیرت نظامی یعنی سوانح عمری حضرت امام نظام الدین اولیاء رحمۃ اللہ علیہ مع حالات عمارت مزار مبارک۔</p>	<p>بچے باخوارہ اور ترجمہ دست کیا ہے بڑی نایاب کتاب مولانا باصفا اور مردمان ایسی نکالی کتابوں کا دیکھنا بہت ضروری ہے۔</p>	<p>مکمل کتاب نایاب ہے اس میں کتوبات ہیں جو ۱۰۰۰ احکامات پہلے کے ہیں جو سراسر سیرت و حقیقت ہے اور صوفیانہ سے ملو میں جس کا صاحب جن کو ایک خاص طرح کی روحانی لذت حاصل ہوتی ہے اور اسکے ذوق و شوق کو پورنا فیہ تائبہ انتہا ترقی پیدا ہوتی ہے یہ انتخاب بھی آپ ہی کے خاندان عالیہ قدوسیہ کے کسی بزرگ نے ۱۰۰۰ ہجری میں تہایت ہوشمندی سے کیا ہے مجتہائی۔</p>	<p>خط نہایت پاکیزہ علی علم و فہم طبع نے اس کو دو چندا کر کے پہلا پاکیزگی سے طبع کیا ہے۔</p>
<p>سلک السلوک مجتہائی علم سلک میں زبان فارسی اول کی کتاب ہے جس کو مولانا سولوی ضیاء الدین غنشی نے حضرت سلطان نظام الدین اولیاء کے خاص مصحف میں تصنیف فرمایا جو مسائل سلک کے ساتھ ہندو لہجہ اقوال بزرگان تیشیل حکایات مع اشعار قطعات رباعیات دیکھ بہت غریب سے لکھی ہیں</p>	<p>مشکوٰۃ شریف معنی فارسی در اذکار و اشغال از شاہ کلیم جہان آبادی مجتہائی۔</p>	<p>لطائف قدوسی شکر حالہ حضرت شیخ عبدالقدوس صاحب گنگوہی مجتہائی مولانا رکن الدین سجادہ نشین صاحبزادہ حضرت شیخ المشائخ عبدالقدوس گنگوہی اس میں حضرت کے مفصل حالات ابتدا سے آخر تک بطور سوانح عمری کے لکھے ہیں اور ہر ایک بیان اور واقعات اور حالات کو ایک ایک لطیف سے تعبیر کیا ہے اسی سبب اس کا نام لطائف قدوسی ہے اور کتاب کے اوز میں جو اپنے اشعار و طیر و گلے ہیں وہ بھی سندرہ ہیں۔</p>	<p>فروغ اس سید مروت عباس از مولوی عبدالرزاق اس میں ہادی حاصلہ قائم کیے ہیں اولیٰ میں حضرت ابو بکر صدیق کے فضائل و مناقب صحیح حدیثوں اور سیرت کتب سے نقل کیے ہیں دوسرے تیسرے چوتھے میں خلفائے ثلاثہ کے الترتیب مناقب خاص میں بیان کیے ہیں اور پانچویں خاص میں اہل بیت کے فضائل و محارم و حنین کی شہادت کے مفصل حالات ہیں یہ کتاب غلوں کے واسطے بہت مفید ہے۔ مجتہائی۔</p>
<p>عشرہ کاملہ مجتہائی تصوف میں بڑی نایاب کتاب ہے حضرت شاہ کلیم اللہ جہان آبادی کی تصنیف سے ہے چونکہ یہ کتاب عربی زبان میں تھی اور ہمارے ہندوستانی بھائی اس کا ترجمہ نہیں کر سکتے تھے اس لیے طبع نے اس کا اردو ترجمہ کر کے چھاپا ہے اور اہل حق کو بھی اس طرح مقام رکھنا ہے کہ اول نصف کے قریب اہل حق اور چھپ کر</p>	<p>مختب کتب و قدوسی از حضرت شیخ عبدالقدوس صاحب گنگوہی بظاہر کتاب ہے مگر رکن الحق و الدین حسین ابن مالم ابی الحسن اکیسینی اسکی شرح کا خلاصہ ما مشہور ہے چھاپا گیا ہے</p>	<p>نور اللارواح فارسی معنی بحوثی جدیدہ مجتہائی تصوف میں بڑی نایاب کتاب ہے اس قسم کی کتاب کج تک دیکھنے میں نہیں آتی۔ عبادت نہایت مولود اور شستہ اور معنی مصلحتین نہایت اعلیٰ۔ اشعار عجیب و دلکش و لغزب معنی رکن الحق و الدین حسین ابن مالم ابی الحسن اکیسینی اسکی شرح کا خلاصہ ما مشہور ہے چھاپا گیا ہے</p>	<p>ایسے اکیس جس میں بڑے عہدہ عمدہ و عطا اور نصائح و حکایات مستقلہ عجیب و غریب جن کے مطالعہ سے پورا دماغ بن سکتا ہے علامہ جلال الدین سیوطی کی تالیف سے ہے طبع نے اس کتاب کا اردو ترجمہ کر کے نصف صفحہ میں اصلی کتاب و نصف میں اس کا ترجمہ رکھا ہے۔</p>
<p>کے قریب اہل حق اور چھپ کر</p>	<p>مختب کتب و قدوسی از حضرت شیخ عبدالقدوس صاحب گنگوہی بظاہر کتاب ہے مگر</p>	<p>رکن الحق و الدین حسین ابن مالم ابی الحسن اکیسینی اسکی شرح کا خلاصہ ما مشہور ہے چھاپا گیا ہے</p>	<p>میں اس کا ترجمہ رکھا ہے۔</p>

بدایہ شرح

یہ دیوان حافظ کی تالیف اور بے نظیر شرح دلچسپ اور دلنشین تصوف آمیز مضامین اپنے میں لیے ہوئے مدت سے زمانہ کی آنکھوں سے محبوب تھی۔ جہان کے علم دوست اشخاص صرف اس کا نام ہی سن لینے کے لیے ہمہ تن گوش بنے تھے۔ زمانہ کے صوفی فنش با مذاق لوگ اس کے دل لگتے اور پھرتے ہوئے مضمونوں کے ہشتیاق میں عالم پیاس میں حیران و ششدر کھڑے تھے گویا نقش بریوار بنے تھے۔ مطبع نے جانی مالی کوششوں سے اس کو بہم پہنچایا اور زیور طبع سے آراستہ کر کے مشتاقان ویدار کو شید اور فریفتہ بنایا۔ اور خواصان دریائے محویت کو صحو کا جام پلایا۔ مشہور ہے کہ دیوان حافظ دیکھنے سے اللہ والوں پر جذب کی حالت طاری ہو جاتی ہے لہذا یہ شرح اس طریق سے لکھی گئی ہے کہ خود بخود دل کو اپنی طرف کھینچ لیتی ہے اور سالک کو مقام مقام پر پس و پیش سمجھاتی ہے۔ طالبان خوش مذاق آئیں اور جتنے نسخے مطلوب ہوں۔ مطبع بھتائی سے خرید فرمائیں +

اعلان

کاپی رائٹ اس کتاب بدایہ شرح کا بندیدہ جسٹری با صاحبہ محفوظ کیا گیا ہے۔ کوئی صاحب بلا اجازت احقر اس کے طبع کے مجاز نہیں۔

احقر محمد عبدالاحد رضا اللہ عنہ امجد

مدیر مطبع بھتائی دہلی ۱۳۲۳ھ